

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Κυριακή 29 Ιουλίου 2007

**Η μετάπτωση του ελληνικού χρηματοπιστωτικού
συστήματος στο περιβάλλον «Βασιλεία II»**

Άρθρο του Γενικού Γραμματέα της ΕΕΤ,
κ. Χρήστου Βλ. Γκόρτσου¹
στην «Καθημερινή της Κυριακής»

Ιούλιος 2007

¹ Ο κ. Γκόρτσος είναι Επίκουρος Καθηγητής Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών.

Α. Η ενσωμάτωση του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων

1. Το πλαίσιο αναφοράς

Οι κανόνες για την επιβολή κεφαλαιακών απαιτήσεων στα πιστωτικά ιδρύματα και τις επιχειρήσεις επενδυτικών υπηρεσιών αποσκοπούν στη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος μέσω της ενίσχυσης της ικανότητας των εν λόγω φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών να απορροφούν ζημίες, εφόσον εκδηλωθούν οι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθενται με τη δραστηριότητά τους. Το νέο κανονιστικό πλαίσιο, όπως και το προγενέστερο αυτού, έχει κοινοτική προέλευση, ενώ και οι κοινοτικοί κανόνες διαμορφώθηκαν από την μεταφορά των σχετικών κανόνων που υιοθετήθηκαν το 2004 σε διεθνές επίπεδο από τον αρμόδιο για τα θέματα αυτά διεθνή φορέα, δηλαδή την Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision).

Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας, η έναρξη ισχύος του οποίου έχει οριστεί για την 1^η Ιανουαρίου 2008, αποτελεί μια μεγάλη πρόκληση για το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα από κάθε άποψη. Η ενσωμάτωση των προαναφερθεισών κοινοτικών οδηγιών στο ελληνικό δίκαιο απαιτήσε αφενός μεν την έκδοση ενός ιδιαίτερα εκτενούς νόμου, και αφετέρου 10 Πράξεων Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και σχεδόν ισάριθμων Αποφάσεων της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, με τις οποίες θα υλοποιηθεί η προσαρμογή του ελληνικού κανονιστικού πλαισίου προς τις τεχνικού περιεχομένου διατάξεις των εν λόγω Οδηγιών.

2. Οι επερχόμενες καινοτομίες

Οι σημαντικότερες καινοτομίες που επέρχονται με τις νέες διατάξεις για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Αλλάζει ριζικά ο τρόπος με τον οποίο οι εν λόγω φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών υπολογίζουν, ήδη από το 1993 και το 1996, αντίστοιχα, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις τους για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου. Ενώ μέχρι σήμερα οι κεφαλαιακές απαιτήσεις προκύπτουν σύμφωνα με συγκεκριμένους συντελεστές στάθμισης που θέτει το κανονιστικό πλαίσιο (σύμφωνα με την καλούμενη «τυποποιημένη μεθοδολογία»), εφεξής οι κεφαλαιακές απαιτήσεις θα μπορούν να υπολογίζονται και σε συνάρτηση με τα εσωτερικά συστήματα διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου που έχουν αναπτύξει τα πιστωτικά ιδρύματα και οι επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών. Ταυτόχρονα όμως, τροποποιείται και η «τυποποιημένη μεθοδολογία», με αποτέλεσμα, ακόμα και οι φορείς που δεν είναι σε θέση να κάνουν χρήση των «προηγμένων μεθοδολογιών» υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων – που προϋποθέτουν την ύπαρξη επαρκών εσωτερικών συστημάτων διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου – να έχουν χαμηλότερες κεφαλαιακές υποχρεώσεις για κάλυψη έναντι των απαιτήσεών τους από στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια, καθώς και από δάνεια έναντι επιχειρήσεων που έχουν διαπιστωμένα υψηλή πιστοληπτική ικανότητα βάσει του “rating” που έχουν εξασφαλίσει από αναγνωρισμένους οίκους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας.
- Διευρύνεται σημαντικά το φάσμα των περιουσιακών στοιχείων που μπορούν να χρησιμοποιούνται ως εξασφάλιση για κάλυψη έναντι του πιστωτικού

κινδύνου συμβάλλοντας στην περαιτέρω μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

- Επιβάλλονται για πρώτη φορά κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι του λειτουργικού κινδύνου, δηλαδή του κινδύνου επέλευσης ζημιών οφειλόμενων είτε στην ανεπάρκεια ή στην αστοχία εσωτερικών διαδικασιών, φυσικών προσώπων και συστημάτων είτε σε εξωτερικά γεγονότα.
- Καθιερώνεται η διαδικασία της εποπτικής εξέτασης του «2ου πυλώνα», η οποία αντανακλά την μετατόπιση του ενδιαφέροντος των εποπτικών αρχών από το επίπεδο της «μακρο-προληπτικής εποπτείας» σε εκείνο της «μικρο-προληπτικής εποπτείας», παρέχοντας τη δυνατότητα εξατομικευμένης εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων οι δραστηριότητες των οποίων ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο.
- Στο πλαίσιο του «3ου πυλώνα» αυξάνονται σε μεγάλη έκταση τα στοιχεία και πληροφορίες που θα πρέπει να δημοσιοποιεί κάθε πιστωτικό ίδρυμα προς το ευρύ κοινό συμβάλλοντας στην ενίσχυση της διαφάνειας και της συγκρισιμότητας οικονομικών και άλλων στοιχείων.

3. Αναμενόμενες επιπτώσεις

Σε ό,τι αφορά τις αναμενόμενες επιπτώσεις από την καθιέρωση του νέου κανονιστικού πλαισίου, θα ήθελα να επισημάνω τα εξής:

Πρώτον, η υλοποίηση των «προηγμένων» συστημάτων διαχείρισης πιστωτικού και λειτουργικού κινδύνου και υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων και η προσαρμογή εν γένει προς τις διατάξεις της νέας νομοθεσίας θα έχει ιδιαίτερα μεγάλο κόστος τόσο για τα πιστωτικά ιδρύματα όσο και για τις επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, το οποίο είναι συνυφασμένο με τις ανάγκες:

- προσαρμογής των υφιστάμενων ή της προμήθειας νέων πληροφοριακών συστημάτων,
- συλλογής των αναγκαίων δεδομένων πιστωτικού και λειτουργικού κινδύνου,
- σχεδιασμού ή/και αναβάθμισης των συστημάτων αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων,
- περαιτέρω εκσυγχρονισμού των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, και
- εκπαίδευσης των στελεχών.

Βέβαια, οι απαιτήσεις του νέου κανονιστικού πλαισίου αποτελούν ταυτόχρονα και σημαντική ευκαιρία για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο στην ενίσχυση της αποδοτικότητας των ιδίων των επιχειρήσεων, προς όφελος των μετόχων τους. Η αρτιότερη διαχείριση του πιστωτικού και λειτουργικού κινδύνου θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών χορηγήσεων, σχηματισμού προβλέψεων και διαγραφών επισφαλών απαιτήσεων, καθώς και τον δραστικό περιορισμό του λειτουργικού κόστους. Αυτό αποτελεί εξάλλου και την κύρια δικαιολογητική βάση της καθιέρωσης των νέων ρυθμίσεων.

Θα ήθελα επίσης να τονίσω ότι τα περισσότερα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα έχουν ήδη εκσυγχρονίσει ή βρίσκονται στη διαδικασία εκσυγχρονισμού των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων, ώστε να είναι σε θέση να υπολογίζουν με ακρίβεια την έκθεση κάθε πελάτη τους στον πιστωτικό κίνδυνο. Σε αυτό έχει συμβάλει, στο μέτρο που της αναλογεί, και η Ελληνική Ένωση Τραπεζών, η οποία έχοντας παρακολουθήσει συστηματικά και διαχρονικά τις διαδικασίες διαμόρφωσης του νέου πλαισίου σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο εργάστηκε εντατικά με στόχο την έγκαιρη και ουσιαστική ενσωμάτωση του νέου πλαισίου στην ελληνική έννομη τάξη και την αποτελεσματική υλοποίησή του από τα μέλη της.

Δεύτερον, η επίπτωση του νέου πλαισίου στην τιμολόγηση δανείων και πιστώσεων συνδέεται στενά –ειδικά στην περίπτωση χρήσης των «προηγμένων μεθοδολογιών- με την μεγαλύτερη ακρίβεια των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου, δεδομένου ότι όσο καλύτερη είναι η πιστοληπτική διαβάθμιση των αντισυμβαλλόμενων του πιστωτικού ιδρύματος τόσο χαμηλότερες θα είναι και οι κεφαλαιακές απαιτήσεις. Κατά συνέπεια, αφενός μεν θα «ανταμείβεται» ο συνεπής και φερέγγυος δανειολήπτης με χαμηλότερο επιτόκιο δανεισμού, ενώ ταυτόχρονα ο ανταγωνισμός των τραπεζών για τη διεκδίκηση της πελατείας υψηλής πιστοληπτικής ικανότητας θα οδηγήσει, σε μακροπρόθεσμη βάση, σε περαιτέρω ευνοϊκή τιμολόγηση για τους συνεπείς δανειολήπτες στο σύνολο της οικονομίας.

Τρίτον, θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το νέο πλαίσιο απαιτεί έναν πιο ενεργό ρόλο από τους αντισυμβαλλομένους των πιστωτικών ιδρυμάτων – επιχειρήσεις και καταναλωτές. Η αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας είναι μια αμφίδρομη διαδικασία η οποία απαιτεί τη διαρκή συνεργασία των δυο πλευρών, δανειοληπτών και τραπεζών. Ειδικότερα τίθεται επιτακτικά η ανάγκη έγκαιρης, έγκυρης και ορθά διαρθρωμένης υποβολής στοιχείων ποιοτικού και ποσοτικού χαρακτήρα από τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές κατά την υποβολή αιτήματος έγκρισης δανείου, καθώς και συνεπής τήρηση των όρων εκπλήρωσης των υποχρεώσεων αποπληρωμής.

Τέλος, πρέπει εμφατικά να υπογραμμιστεί το γεγονός ότι τα οφέλη που αναμένεται να απορρεύσουν από το νέο κανονιστικό πλαίσιο και ειδικότερα την εφαρμογή των «προηγμένων μεθοδολογιών» θα χρειαστούν ικανό «χρόνο επώασης», ώστε να καταστεί δυνατή η πλήρης αξιοποίηση από το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, όπως ισχύει και σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, των παρεχομένων εναλλακτικών δυνατοτήτων. Αυτό δικαιολογείται κυρίως από το γεγονός ότι για τη χρήση των «προηγμένων μεθόδων» υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων απαιτείται η συλλογή δεδομένων πιστωτικού και λειτουργικού κινδύνου για χρονική περίοδο που, σε ορισμένες περιπτώσεις, εκτείνεται μέχρι και τα 7 έτη.